

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 1883/1909.

Circular

cătră toate oficiile protoprezbiterale și parohiale din districtul Conzistorului ort. român din Arad.

Încă la anul 1898 sub Nr. 3012 din 1898; mai apoi în 1906 sub Nr. 938 din 1906, am provocat și îndatorat preoțimea, ca cu ocaziunea extradării extraselor din matricule, datul relativ la nașteri și botezări, reposări și cununii, să le expună după ambele calendare, adică după calendarul vechiu și nou (iulian și gregorian).

Conziderând, că unii preoți nu observă dispozițiunile susprovocate; prin aceasta venim de nou a provoca și îndatora On. preoțime, ca datele, atât în extrasele, ce le vor extradă, cât și în rapoartele oficioase să le expună după ambele calendare.

Neobservarea dispozițiunii se va conzidera de transgresiune și se va tracta în senzul Regulamentului disciplinar.

Arad, la 4/17 Martie 1909.

Ioan I. Papp,
Episcop.

Pomană și pietate.

Actele de pietate sunt medicină pentru alinarea durerilor simțite prin moartea unui iubit de al nostru. Durerile mari până și la cei mai tari dintre noi, cer să fie împărțite și altora, iar sufletul nostru se simte mai ușurat dacă și alți iau parte la durerile noastre. Cunoscând istoria pomanelor, cari încă sunt acte de pietate și știind cât de adânc sunt înrădăcinate la poporul nostru poate să-și închipuiască ori și cine mângăierea ce o dau ele, și va recunoaște îndreptățirea lor chiar și aceia dintre noi, cari văzând obiceiurile la morți ale altor neamuri, ar fi dispuși ca munca și averea ce se cheltuiește cu aranjarea pomanelor, din cari toți câți se împărțesc nu se aleg cu mai nimic, să se întrebuițeze pentru alte scopuri

din care obștea ar avea mai mult folos. De altă parte pomenele în felul cum se fac ele astăzi, nu mai sunt acelea pe cari le întâlnim în prima eră a creștinătății în care cel bogat își împărțea bucăturile sale cu cel sărac, ci seamănă mai mult cu agapele oprite de biserică. De câte ori nu ne e dat să auzim, că la pomana cutare sau cutare bocetul s'a schimbat în cântece de veselie și că la sfârșit nu durerea ei beția a legat limba bociitoare ear actul de pietate s'a schimbat în ospăț, care în unele locuri e în toată regula cu muzici și jocuri.

Dar luând chiar și numai partea materială a pomanelor noastre vom putea vedea că avem motiv să le combatem în felul cum se fac astăzi. Nu e pomană oricât de săracăcioasă ar fi, să coste mai puțin decât 100 cor., ear cele mai bogate costă 300—400 cor. În satele cele mai mici să țin în decursul unui an cel puțin 10—20 de pomeni, din aceste date o mică socoteală ne-ar putea convinge cât de mare e suma, care se cheltuiește cu facerea acestor pomene. Și dacă ar fi numai atât, dar partea cea mai mare a banilor e luată din institutele de credit cu interese, cari duplică suma de mai sus. Câte nu s'ar putea face, dacă s'ar da numai jumătate din cheltuelile pomanelor pentru fondurile noastre culturale și humanitare bisericești. Cum am putea să ne ajutăm toate instituțiile noastre fără ca să mai trebuie să contribuim din pungă. Apoi întru cât se ajută oamenii, cari au hrana de toate zilele, dacă mai primesc ca pomană o bucată de pâne un pahar de rachiu, o lumină și în multe locuri 1—2 cr., și iar cât de mult s'ar ajută aceia, cari neavând cele trebuincioase, și ne fiind în stare ca să și-le câștige, ar putea să primească cel puțin un ajutor? Câte fonduri am avea astăzi dacă am fi adunat numai cu 10 ani mai înainte, și ce fonduri vom avea peste 10 ani, dacă am aduna de acum cel puțin o parte din cât se dă pentru pomeni. E adevărat că e foarte greu se desbărăm oamenii de acest obicei, care stă în legătură așa de strânsă cu viața noastră religioasă. De altă parte pomana precum am arătat în primele șire e și o mângăiere pentru cei cari o dau și numai cu greu va putea s'o înlocuiască altceva.

Dar noi nici nu voim să stărpim actul de pietate. Dorim numai ca pomana să fie adevărată pomana să nu fie ospăț; din ea să capete nu numai bogați, ci și cei cari n'au, din ea să se ajutore orfanii, săraci și neputincioși și alți mai mici frați ai noștri, de altă parte să fie un izvor de venit pentru alimentarea fondurilor noastre bisericesti culturale și humanitare. Din pomeni să facem un fond al pomenelor sau al săracilor, care va putea să ajute pe aceia, cari sunt avizați la sprijinul deaproapelui lor. Aceste fonduri ar putea să susțină diferite azile, sau alte institute humanitare. În felul acesta am redă pomenelor adevărată destinație, valoarea care au avut-o în prima eră a creștinătății, dar care lipsește în felul cum se obicinuesc astăzi.

Și atâta credem că s'ar putea face luminând credincioșii cu vorba și cu fapta. O statistică, care s'ar putea face în fiecare comună despre pomeni, indicând totodată abuzurile ce se fac — dacă ar fi de acestea — și întrucât își ajunge destinația darul făcut, apoi exemplele, cari le poate vedea la alte neamuri și la pătura noastră cultă, ușurințele materiale ce ar rezulta din urmarea sfaturilor, cred că ar învinge conservatismul popoului nostru.

Să ne silim ca pomana să nu se ducă »de pomana«.

Conferința părintelui E. Lucaciu.

Duminecă în 14 l. c. părintele Dr. Epaminonda Lucaciu, urmând unei invitații făcute de Românii din Arad a ținut o conferință despre America și românii din America. Părintele Lucaciu este preotul bisericii gr. catolice din Aurora (Statele-Unite) și a venit pentru câteva săptămâni acasă, însoțit de un simpatic bogătan american din Aurora d. Willian Richardson, care a azistat deasemenea la conferință. Un public număros și distins a ascultat conferința părintelui Lucaciu ținută în sala de lectură a Asociațiunii culturale din Arad.

Viața din lumea nouă, a spus părintele Lucaciu, pentru Dv. e ca o poveste și totuși ea e purul adevăr. Este o lume cu totul nouă, cu obiceiuri, cu legi, cu idealuri nouă. Principiul fundamental al vieții lor este egalitatea și libertatea deplină a tuturor de a duce un trai liber și bun.

Principiul acesta creiază o deosebire de a privi viața publică între americani și europeni încât acești din urmă ajung cu greu să înțeleagă pe cei dintâi.

Românii au început să emigreze în America abia de vre-o 5—6 ani în număr mai mare, pe când mai înainte emigranții erau rari. La început găsiu puțini români emigrați, azi sunt câteva zecimi de mii. La început luptau cu multe greutăți. Mulți au fost amăgiți mergând acolo unde li-se spunea că se plătesc salariile cele mai mari, dar se întorceau înșelați și păcăliți.

Emigrații caută să trăiască totdeauna la un loc, grupându-se după satul sau comitatul din care sunt originari, pentru-ca să nu se simtă străini și să aibă cunoștuți pe lângă sine. Traiul lor diferă după locul și împrejurările în cari se află. În general cei cari trăiesc la oraș duc o viață mai bună decât cei dela țară.

Măncarea lor la prânz e o supă cu rasol și verdează, sau o friptură, seară carne, prânzul se ia de obicei în atelier. Locuințele lor se chiamă *bort* și proprietarul locuinții e *bortas*. Cei cari lucrează la construcție de căi ferate trăiesc mai rău, căci au o muncă grea și trebuie să doarmă în vagoane afară pe câmp. Curățenia celor cari locuiesc la orașe e diferită. În general cei veniți din părțile de pe șes sunt mai curați pe când cei dela munte, trăiți pe acasă în mizerie sunt aici mai puțin curați, deși excepții se admit de amândouă părțile.

Emigrând, poporul nostru nu a pierdut trebuințele sale sufletești și religioase. La început se adunau Dumienecile în câte o casă particulară și cântau împreună mănecatul, răspunsurile și liturghia. În curând ei ceruseră preoți, atât ortodoxi cât și uniți. Mie mi-a rezervat soarta de-a fi cel dintâi care m'am dus acolo. Cine a avut prilejul de a organiza o societate sau comunitate în limba noastră s'a convins că poporul e dușman preotului. Totuși am izbutit să învingem piedecile și să creiăm organizații bune. Sunt azi 3 biserici și trei preoți uniți și 2 biserici și trei preoți ortodoxi printre românii din America. În Canada este un arhimandrit venit din România. Aici românii au fost întâiu în Winnipeg dar pe urmă satul românesc s'a mutat cu preot cu tot la Nord-Dakotah.

O altă trebuință a românilor a fost mai ales ajutorul mutual în caz de boală. Ea a dat naștere societăților românești. Azi sunt 60 de societăți românești cari toate înfloresc.

Un lucru lipsește românilor din America: școala românească. Românii lipsesc încă de puțin timp dar și pentru aceea trebuința școlii nu este încă atât de vie dar ea va crește cu trecerea timpului, când copiii se vor înmulți. Deocamdată avem nădejdea de-a creia în curând prima școală românească în America! Statul nu pune nici o piedică în privința asta, încât fiecare popor poate să-și înființeze școale naționale. Mai mult chiar, el înlesnește intrarea cărților școlare străine căci nu el impune nici o taxă vamală, pe când cele englezești sunt supuse vămilor.

Cel mai mare preț se pune în Statele-Unite pe dezvoltarea conștiinții de cetățean liber al statului. Libertatea și neatârarea e comoara cea mai scumpă a statului ca și a cetățeanului, principii cari sunt garantate în proclamarea independenței dela 4 Iulie 1776 și în articolele de confederație a celor 13 state cari au format la început uniunea prolongată în anul 1878 Iulie 9. Prototipul, ideal care a inspirat de americani a fost republica romană.

Di Lucaciu și-a încheiat interesanta conferință cu o maximă afișată pe pereții institutului nostru teologic diecezan. Sgomotoase aplauze au fost răsplata Diui Lucaciu pe-tru prea frumoasa conferință.

Alcoolul și viața sexuală!

Di Dr. Ladislau Auszterweil a ținut în 1/14 Martie o conferință în sala festivă dela primăria Aradului cu titlul de mai sus.

La început, apreciind tema, a cărei dezvoltare și-a propus în conferință, zice, că abea s'ar putea alege

un alt subiect care ar fi mai puțin popular decât tocmai acesta, care e în contra alcoolului, fiindcă oamenii au părerea că vorbesc din experiență proprie, când aduc laude alcoolului și declară de bărfeli tot ce e în contra acestui soț nedeslipit al multora. Însuși doctorii nu erau în curat cu efectele alcoolului, așa, că mulți prescriau diferite vinuri bolnavilor și au trebuit multe experiențe până când s'au convins despre efectele vătămătoare ale acestui venin și care nici de cum nu-i un medicament.

De altă parte nu se impacă oamenii cu lupta dusă în contra alcoolismului și din motivul că o mare parte din omenime e interesată materialicește. $\frac{1}{10}$ parte din omenime se ocupă cu punerea în valoare, producerea sau cultivarea produselor din cari se stoarce acest venin și ce ar face toți aceștia dacă deodată nu am mai avea nevoie de alcool.

Dar oare nu e același glas care cârtea mai înainte în contra drumurilor de fier, care nimicește un izvor de venit: căraușitul? Mai cu seamă în școli nu e iertat să se amintească tema aceasta, ca una care tratează despre viața sexuală. În timpul mai nou e adevărat că a început o desrobire a sufletului și în privința aceasta și sigur că aceasta nu va fi decât spre ajutorul omenirii. Cunoașterea mai amănunțită a vieții sexuale chiar prin faptul că stă în raport așa de strâns cu toate manifestățiunile vieții noastre, nu numai că nu distruge sentimentul de pudoare ci ni-l va întări și înălța. Fără ca să mai amintim folosul ce-l putem avea prin cunoașterea dușmanului în luptă cu boalele sexuale.

Cunoscând influențele alcoolului și ferindu-ne de el ne vom putea păzi și de mai multe păcate, de al căror glas de sirenă ne lăsăm astăzi ispitiți. Se vor împuțina numărul criminalilor, cari au comis faptele lor sub impresia sugestivă a alcoolului și se va împuțina numărul seducerilor de tot felul. Iar corpul se va liberă din ghiara celui mai periculos vițiu.

Din regulă auzim că alcoolul este vătămător numai când se consumă în cantități mai mari, dar noi vom zice, în urma experimentelor ce s'au făcut, că alcoolul strică și în măsura mai mică. Gustând zilnic și numai câte o dușcă, corpul nostru nu-l poate consuma tot într'o zi și așa va rămânea o cantitate neasimulată, poate e mică cantitatea aceasta, dar în decursul zilelor și anilor se acumulează și așa de ce ne-ar scăpa cantitatea ne aduce timpul. Aduce câteva exemple spre ilustrarea acestora așa d. e. profesorul Fodor, care a pătimit mult de arterioscleroză, o urmare a beuturii cumpătate. Știm că arteriile prin elasticitatea lor ajută foarte mult inimii și așa încetând acest ajutor, inima nu a mai putut săvârși singură munca ce i-se cerea. Tot așa Desideriu Szilágyi, un om politic ungar, care încă a căzut pradă înveninării prin alcool în vârsta de 61 de ani. Efectele alcoolului luat „cu măsură“ sunt pe lângă sclerotizarea arteriilor și diferite boale de splină și rărunchi, dropica, (boala de apă) și reumatismul încă îl întâlnim foarte des la acei cari consumă alcoolul „cu măsură“.

Sistemul nervos se distruge aproape cu totul și aceasta influință e cunoscută din cele mai vechi timpuri. Începând cu beția care omoară viața sufletească pe un timp mai scurt, și sfârșind cu paralizia care mai totdeauna provoacă moarte.

Sub influința alcoolului mersul omului e tot mai nesigur și ține ani de zile până când odată dă faliment.

Se pare că alcoolul ne înviează la oboseală, dar aceasta e numai o părere căci el obosește și mai mult. Nici nu e bine să ne paralizăm ostenelele, căci

ele sunt pentru noi, un fel de ventile de siguranță. Din alternarea muncii și a ostenelelor izvoresc plăcerile vieții. S'a făcut experimente din cari a rezultat că tocmai acei soldați s'au ostenit mai curând cari au beut alcool. Însuși geograful Nansen atribuie reușitele expedițiunii lui în parte faptului că nu a beut nicicând beuturi spirtoase.

În alcoolul nu poate fi înecat nici urâtul, pe care nu-l poate alunga decât munca oboseitoare și continuă.

Alcoolul ne rupe firul gândirii logice așa că suntem mai aplecați de a săvârși orice fel de crime.

Un om paralizat se simte mai viguros de cum este și câte abuzuri nu comite în beție în privința vieții lui sexuale. — Alcoolul ucide în om orice dragoste pentru familia sa, în copii iubirea pentru părinți, în părinți iubirea pentru copii. În inima alcoolistului se încuibă egoismul cel mai brutal.

Diferite boale sexuale se lipesc mai curând de trupurile bolnăvite de alcool, dar chiar și celelalte boale molipsitoare găsesc teren predispus în corpul alcoolistului. Abstenenții chiar și în caz de boală se vindecă mai ușor.

Copiii alcoolistului se pot cunoaște foarte ușor, sunt palizi și debili. Femele alcooliste au o vină îndoită, căci păcatele lor le ispășesc cu mult mai greu urmașii. — Cele mai multe seduceri sunt în timpul când se consumă mai mult alcool și tot în timpul acesta se concep mai mulți copii ilegitiți,

Știm cât de mult trebuie să sufere câte un astfel de om. Alcoolul este înaintemergătorul prostituției.

La urma conferențiarul se întreabă cum s'ar putea lecu acest rău? — Răspunde, că numai prin abstinența totală, care nu e o utopie cum cred unii. E mai greu să bei cu măsura decât să nu bei de loc. În America sunt state întregi unde locuitorii sunt abstenenți. Așa d. e. în Statele-Unite sunt 10 milioane de abstenenți. Tot așa și în unele state din Europa consumul băuturilor spirtoase a căzut; și dacă voim să ne abținem nici pentru noi nu e cu neputință!

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

tradus de

Ioan Ardelean, inv.

Cartea II.

Prin aceasta am ajuns la acel stadiu, în care copilăria își ajunge sfârșitul și să începe al doilea period din viață... Pe lângă toate aceste cuvântul „copil“ trebuie să-l folosesc până atunci, până când limba noastră spre exprimarea acestui period nu va afla un cuvânt mai potrivit.

Când copiii încep a vorbi, plâng mai puțin. Aceasta schimbare e foarte naturală; nu e altceva decât substituirea ei prin o altă limbă. Îndată-ce sunt în stare a spune ce le lipsește, la ce se exprime dorința lor prin plâns, numai în cazul când li stăpânește vre-o durere mai simțitoare, care prin vorbă nu e exprimabilă. Dacă încă nici în acest period nu renunță la plâns, e dovadă, că nu sunt crescuți bine. În acel moment, când Emil e în stare a exprima aceste

două cuvinte: „îmi lipsește“, dureri grozave trebuie să-l stăpânească, cari pot să-l îndemne la plâns.

Dacă copilul e netrebnic sau senzibil, într'atâta, încât pentru orice lucru neînsemnat erupe în plâns, eu șiroiul lacrimilor sale îl sporesc astfel, că nu-i dau nici o atențiune; prin aceasta fac ca toate dorințele lui să devină fără nici un rezultat sau zadarnice. Dacă plânge, nici nu-l observ; dar îndată-ce se liniștește mă apropii de dânsul. În curând prin tăcere mă va chema la sine sau cel puțin, va striga una. Copilul judecă prin gesturi senzuale vizibile; alt mod de deducere la dânsul nu există. Orice năcaz l-ar ajunge, copilul plânge foarte rar dacă e singur sau nu are speranță, că-l aude cineva.

Dacă cade și se vătămă, dscă începe a-i porni sângele din nas, sau își vătămă vre-o mână, aceste toate nu mă înspăimântă, și în loc să fug la dânsul cu față îngrijorată, precum o fac aceasta alții, arăt rezistență cel puțin câteva minute. Năcazul e, și trebuie să fie, pe carele trebuie să-l supoarte; neliniștea mea l-ar înfrica mai tare și ar potența mai mult senzibilitatea lui. În caz de vătămare nu atât rănirea însăși ne înspăimântează, ci mai mult frica. De aceasta îngrozire voiesc a-l scuti, pentrucă la tot cazul precum vede la mine rezistență, așa va judecă și el în cazuri analoage; dacă va observa, că alerg la dânsul neliniștit ca să-l mângăiu și să-l compătimesc, va crede, că e perdut: dar dacă mă vede voios și rezistent, atunci și el va fi liniștit și nemai simțind năcazul său, îl privește ca dispărut. În periodul acesta al vieții își câștigă omul *instrucțiunea primă prin curaj*; dacă la început suntem în stare a suportă dureri mai mici, atunci mai târziu vom fi în stare a răbdă și cele mai mari.

Departa de a mă nizu se incungiu vătămarile lui Emil, din contră mi-ar părea foarte rău, dacă nu l-ar ajunge vre-o vătămare și ar crește fără-ca să fi cunoscut vre-o durere. *A suferi e lucrul cel mai însemnat*, care trebuie să-l deprindă și de care necondiționat va avea lipsă. Așa ni-se pare, că băieții sunt mici și debili numai pentru aceea, pentrucă să poată cunoaște fără nici o periclitare aceste cunoștințe principale. Dacă copilul cade dela înălțimea corpului său, nu i-se sdrobește nici un os; dacă se lovește cu un băț nu-și va frânge mâna; dacă va lua la mână vre-o uneltă ascuțită, nu o va strânge întru atâta, întrucât să-i producă vre-o rană afundă în trupul său. După cum știu eu n'a văzut încă nimeni, ca copilul lăsat în liber să se ucidă, să se fi schilăvit sau să se fi rănit numai cât de puțin, presupunând, că nu a fost așezat cu neîngrijire pe un loc mai ridicat sau în apropierea focului, și nici nu i-s'au pus la îndemână unelte periculoase. Ce să zicem la nimicurile acelea multe, cu cari înprejmuesc băiatul ca nu cumva să simtă ceva durere? Urmarea acestora este aceea, că încă și ca adult e timid și fără experiențe, încât și de o mică *împunsătură de ac se cugetă că e rănit de moarte*, și la vederea primei picături de sânge aiurează și cade leșinat.

Conform dorinței noastre nervoase și pendante de a învăța, în veci deprindem băieții la aceea, ce fără noi ar ști-o cu mult mai bine; despre ce absolut ar trebui să învățăm, ne uităm cu totul. Există o dătină mai necorectă ca aceea, că deprind băieții a *umhla*? Cași când s'ar află vreunul, care din cauza de neglijență a doicei nu ar ști umblă, în etatea recerută. Din contră însă, câți *nu s'au schilăvit* fiindcă au fost plimbați în mod necorect în etatea copilăriei?

Emil nu va avea scaun de razim, nici cărișor și nici fașe de umblat, cel mult îl vor sprijini atunci, când umblă și trebuie să treacă prin loc pardosit*). În loc se inspire aerul stricat al chiliei, din când în când îl voi conduce în liber în vre-un câmp. Aci poate fugi, sburdă, cădea de-o sută ori la zi, aceea nu-i face nici o stricăciune, ci din contră prin aceasta cu atât mai curând va învăța în ce chip are să se scoale. Plăcerea libertății îi va da destulă recompensă pentru ranelé dobândite eventual. Elevul meu va fi arare-ori în lipsa acestor rane; pe lângă toate aceste va fi întotdeauna vesel. E adevăr, că elevii voștri vor fi mai puțin expuși la astfel de vulnerări, dar pe lângă toate aceste și sunt restrânși în libertatea lor, cătușăți și indispuși! Nu-mi vine a crede, că le merge mai bine, decât lui Emil.

Un moment al dezvoltării sale mai înaintate va face ca plânsul să fie mai indispensabil pentru băiat; acest moment este a se căută în dezvoltarea puterilor sale. Fiind în stare ca prin puterea sa proprie să-și împlinească dorințele, e avizat mai puțin la ajutorul altora. Deodată cu dezvoltarea puterii sale se ivesc și facultățile spirituale, cari dirigează și guvernează pe cele anterioare. Cu a doua fază a periodului copilăresc se începe adevărata viață individuală; numai acuma începe a-și da seamă despre existența sa personală... și astfel va fi în stare a-și simți fericirea sau nefericirea. Așadar e de lipsă ca de acum înainte să fie considerat de persoană morală.

Cu toate-că în general s'a putut întru câțva stabili durata *vieții* omenești, pe lângă toate aceste nimic nu e mai nesigur ca durata vieții unor oameni, fiindcă proporționalmente numai puțini ajung hotarul ultim al aceleia. Partea cea mai periculoasă din viață cade tocmai pe începutul, cu cât a trăit cineva mai puțin, cu atât poate spera mai puțin, că va rămânea în viață. Dintre cei născuți cel mult jumătate ajung etatea juinetei, și e mai mult posibil, că elevul voștru nu o să ajungă etatea maturității.

Ce părere trebuie să ne dăm așadară despre o astfel de educațiune, care jertfește prezentul pentru un viitor nesigur, care înjugă copiii și îi chinuiește afară de seamă, ca în viitorul îndepărtat să se împărtășească de o eventuală fericire, care posibil nu o vor gusta niciodată? Dar încă și în cazul acela, dacă

*) Nu e ceva mai ridicol și neplăcut decât umbletul acelor oameni, pe cari în etatea fragedă i-au purtat de hăț: aceste încă sunt unelte dintre acele observări, pe cari pentru importanța lor le privesc ca bagatele, dar cari din multe puncte de vedere merită o deosebită atențiune.

subiectul acestui mod de educațiune voim a-l considera ca rațional, cum am putea privi fără nici o escitare în ce mod se chinuiesc bieți nefericiții aceia cari sunt par'că pedepsiți la suporterea continuă a năcăzurilor intocmai ca sclavii, fără ca să se poată convinge despre folosul acestor împovărări. Îl persecută bietul pentru binele său propriu și nu observă sfârșitul grabnic, care îl răpește din șirul celor vii chiar în momentul acestor chinuitoare pregătiri. Cine știe, câți copii au căzut jertfă în urma acestor înțelepciuni părintești sau învățătoarești. Putem să considerăm de o norocire, când pot să treacă peste un astfel de tratament tiran, unicul avantajiu ce-l dobândesc în urma șicanărilor e acela, că se despart voioși de o astfel de viață, în care au avut numai suferințe.

(Va urma.)

Convocare.

În senzul §-lui 23 din Statutele Reuniunii învățătorilor dela școlile populare gr. or. rom. confesionale din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comloșul-mare și Lipova, prin aceasta să convoacă

adunarea gen. ordinară a desp. Timișoara

pe Joi, 2/15 Aprilie 1909 la 8 ore a. m., în școala confesională de băieți din Timișoara-Fabric, la care să invite toți membrii reuniunii de pe teritoriul acestui despărțământ.

Ordinea de zi :

1. Participare la chemarea Duhului sfânt în sf. biserică ort. rom. din loc.
2. La 9 ore a. m. deschiderea adunării generale.
3. Designarea a doi bărbați de încredere pentru autenticarea protocolului.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Raportul anual al președintelui, al cassarului și al bibliotecarului.
6. Esmiterea comisiunii pentru cenzurarea rapoartelor prezentate.
7. „Frânturi zecimale“ prelegere practică, care e obligatoare pentru toți membrii; pe propunător îl va designa biroul.
8. Reflexiuni asupra prelegerii ținute.
9. Ascultarea dizertațiunilor, cari trebuie prezentate cel puțin cu 3 zile înainte de adun. gen.
10. Reflexiuni asupra dizertațiunilor cetite.
11. Referadă comisiunii exmise sub punct. 6.
12. Propuneri și interpelări.
13. Alegerea bibliotecarului pe restul periodului.
14. Fixarea locului pentru proxima adun. gen.
15. Închiderea adunării gen.

Timișoara, 8/21 Martie 1909.

Nicolae Nicorescu,
președinte.

Antoniu Nevrincean,
notar.

CRONICA.

Statistica confesiunilor religioase. Cunoscutul statistic al bisericii romano-catolice K. A. Krose S. I. a publicat în revista teologică „Stimmen aus Maria Laach“, Anul 1903, rezultatele cercetării sale relativ la lățirea confesiunilor religioase pe la începutul secolului prezent. Nu e fără interes a compara datele lui Krose cu datele ce le induce „Amerikanisches Missions-Blaubuch“ din anul 1907.

Din cele 1555 milioane de oameni de pe globul pământului sunt:

	după Krose	după Miss.-Blaubuch
Romano-catolici	264,506.000	272,638.000
Protestanți	166,627.000	166,066.000
Greco-orientali	117,875.000	120,157.000
Izraeliți	11,027.000	11,220.000
Mohamedani	202,048.000	216,630.000
Buddhiști	120,250.000	137,935.000
Brahmani (Hindu)	210,100.000	209,659.000
Confutsiani și Taoiști	267,000.000	231,816.000
Shintoști	17,000.000	24,900.000
Culte indice vechi	12,114.000	—
Fetiști	144,700.000	157,069.000
Diferite alte confes.	2,844.000	15,352.000

Abstragând dela confesiunile păgâne din Azia și Africa, la cari, lipsind recenzământul oficial, numărul aderenților lor să poate fixa numai aproximativ, consună cu puține abateri neînsemnate amândouă inducerile statistice mai peste tot.

Corul tipografilor români din Arad din venitul curat ce l-a avut dela concertul aranjat a treia zi de Crăciun, a dat 35 coroane la mâna dlui Vasilie Goldiș, cu destinație să fie retribuite unui învățător care a dezvoltat activitate laudabilă în ce privește instruirea analfabeților.

Laudabilă faptă.

Sfaturi economice.

Rătele distrugătoare de insecte vătămătoare în grădinile de pomi și legume. În nimicirea insectelor stricacioase numai atunci vom avea succes desăvârșit, dacă o executăm regulat și de repețite ori, mulți ani de arândul. În lupta grea contra lor omul ia în ajutorul lui ori-ce ajutor i-se oferă. Astfel avem găinile, însă ele ne pot deveni stricacioasă prin scormonitul lor, în dată ce s'a sămănat și sădit grădinile noastre și până-ce plantele sunt tinere. În prima linie ne strică ordinea în grădinile noastre prin scormonit; în scitab însă cunoscând marea lor poftă de mâncare putem fi siguri că ori-ce insecte cari le vine în cale sunt comdamnate la moarte. Chiar melcii golași, cari ti putem strânge și nimici cu atâta anevoință sunt toți găsiți și mâncați de rațe.

*

Găinele cari își smulg penele o fac aceasta mai ales din cauză, că stau închise în cotețe prea strâmte, și fiindcă n'au nici loc să alerge, nici să răscchie. În economii mai mari, unde găinile petrec la larg nu se cunoaște această boală. Ele își smulg una altăia penele la grumaz și le inghit. De nu vom delătura de cu vreme această boală, se molipsesc toate de ea. Cele mai puțin prețioase mai bine e a să tăia, iar cele mai rari să se separeze. Pentru a le vindeca de tot nu este nici un mijloc, dar putem se le venim

într'ajutor prin aceea, că le dăm de lucru, și anume, le dăm să rășchie, le slobozim la larg și le dăm hrană verde.

Tăierea crengilor groase la pomi trebuie să se facă cu multă băgare de samă. Căci dacă le tăiem la un loc anumit, în urma greutateilor lor se despică de pela jumătate, ori chiar numai coaja, așa că după aceea abia se mai pot vindeca. De aceea să recomandăm să tăiem creanga mai înainte în partea de jos. Dar nici așa nu potrivim totdeauna cu tăetura ce vine de sus. Mai bine e să o tăiem mai înainte în partea de câtră capăt, cam la-o depărtare de $\frac{1}{2}$ ori 1 metru de la locul unde ar trebui tăiată, și apoi abia acuma aici. Și aici însă e bine să se taie creanga mai întâiu din jos. Locul tăiat trebuie apoi uns cu ceară de pomi, sau cu culoare de ulei.

Cronică bibliografică.

A apărut:

„*Ne chiamă pământul*“ poezii de Octavian Goga în editura Minerva București preț 2 Lei.

Al. I. Odobescu *Opere complete* vol. III. edată de Minerva în Biblioteca scriitorilor români 1.50 Lei,

„*Biblioteca Minervei*“ No. 27 În Țara Fachirilor de Luis Iarolliot No. 26 Alphonse Daudet Niverneza traducere de Ion Bârseanu. Un număr 30 bani.

„*Vatra școlară*“ are un studiu de V. Stan Învățătorul și părinți elevilor. Traian Șuteu, Starea școalelor în județele Iași și Vâslui, Alexandru Jurca: Modele de lecțiuni Mitropolitul Sava Brancovici, Dascălul din viața școlară apoi Din experiență. Informațiuni și bibliografie.

„*Revista generală a învățământului*“ No. 8 pe luna Martie are un frumos articol despre natura educației de P. Mihăileanu.

Biserica Ortodoxă Română pe Februarie cu următorul sumar: Moartea I. P. S. Mitropolit Pimat Iosif Gheorghian. Material pentru ist. veche a Românilor. Apărarea Doctrinei creștine. Macabeii. Sfântul Pavel în Atena. Criza din Patriarhatul Ierusalimitan. Câteva cuvinte asupra Catecumenatului. Puterea credinței. Alegerea noilor Mitropoliți Raportul P. C. Revizor bisericesc al Eparhiei Hușilor. Diverse. Stihira scrisă pe muzica bisericească. Mișcarea în personalul clerical din țară. Bibliografie. Donațiuni.

„*Candela*“ Nr. 3 pe luna lui Martie are următorul cuprins: Dr. V. Gheorghiu, Viața și activitatea sf. apostol Paul. Dr. Octavian Isopesul, Plângerile lui Ieremia. C. Morariu, Virtutea creștină. Text rusec Scurte comunicări. Întrebări și cazuri pastorale. Cronică. Sub „scurte comunicări“ publică unele „cereri“ speciale din ecteniile aflătoare numai în liturgiile rusești, întocmite anume pentru mântuirea fraților drept măritori din imperiul otoman. În aceste ectenii să invoacă mărirea lui Dumnezeu în potriva dușmanilor creștinătății, cari sunt numiți cu numele Agareni adecă Turci. Aceste ectenii datează din secolul al XVII-lea după părerea teologilor ruși chiar dela mitropolitul, Petru Movilă marele Moldovean autorul „Mărturisirei ortodoxe (prin care a pus stavilă răspândirii protestantismului în biserica ortodoxă). În cele următoare dăm un specimen din acestea ectenii:

La *proșcomodie* preotul punând o părțică pe disc zice:

„Doamne Isuse Hristoase, Dumnezeul nostru, primește jertfa aceasta pentru iertarea păcatelor noastre,

celor nevrednici și a celor ce sunt sub jugul sclăviei agarene, îndurate, vezi năcazul și înjosirea lor și degrab o schimbă; mântuește-i de sclăvia și martiriul lor și desrădăcinează credința cea rea a dușmanilor lor, ridicând dela dânsii împărăția și dându-o servilor tăi celor credincioși“.

La *ectenیا cea mare dela începutul Liturghiei* după cererea:

„Pentru cei ce umblă pe apă...“ zice diaconul:

„Pentru-ca să privească asupra suferințelor și sclăviei drept-credincioșilor servilor săi, cari sunt sub jugul martiriului Agarenilor celor rău-credincioși și cu îndurarea sa să-i mântuiască pre dânsii, Domnului să ne rugăm“.

„Pentru-ca să nimicească împărăția și puterea cea hulitoare de Dumnezeu a Agarenilor, și să curețe pământul credincioșilor săi de credința lor cea rea, Domnului să ne rugăm“.

„Pentru-ca privind la pustiirea bisericilor, surparea altarelor și spurcarea sfintelor sale, să desrădăcineze tirănia și puterea nemilostivă a Agarenilor și să mântuiască degrab pe servii săi de suferințele lor, Domnului să ne rugăm“.

„Pentru-ca să nu fie până în sfârșit lăsați credincioșii săi în suferințele hulitorilor de Dumnezeu Agareni, ci degrab să-i mântuiască pe dânsii, Domnului să ne rugăm“.

„Pentru-ca împărăția și puterea urătorilor de Hristos Agareni să o deie împăratului celui credincios spre mărirea numelui său, Domnului să ne rugăm“.

„Pentru-ca să rușineze îngâmfarea necurațiilor Agareni și să răstoarne puterea lor și să-i predeie în mâinile credincioșilor săi servi, Domnului să ne rugăm“.

Mai urmează cinci cereri de asemenea cuprins.

La *ectenیا după sf. evanghelie* zice diaconul:

„Iubitorule de oameni Doamne, privește cu ochiul tău cel îndurător la suspinurile, lacrimile, strămătorile și suferințele credincioșilor tăi servi, fraților noștri, ce sunt sub jugul sclăviei celei grele a Agarenilor, precum ai privit odată la Israil, celce eră în Egipt, și de grab mântuiește pe dânsii, cu inima înfrântă și zdrobită ne rugăm, ascultă-ne și Te îndură de noi“.

Iubitorule de oameni Impărate, nu pomeni fără-delegile, nedreptățile și păcatele credincioșilor tăi, fraților noștri, și ale noastre, ale tuturor, cari te-am mâniat pe Tine și am abuzat de îndelungata Ta răbdare, și nu intră la judecată cu servii tăi, dar cu îndurarea ta cea obicinuită scoate-i pe dânsii din mâinile urătoarelor de Hristos limbi, cu lacrimi ne rugăm Ție, ascultă și degrab Te îndură“.

„Am greșit și fărădelege am făcut și nu ne putem îndreptă înaintea Ta și nu am făcut după cum ne-ai poruncit nouă, ca să ne fie nouă bine; dar nu părăsi pe servii tăi până în sfârșit nici nu te supără pe noi, amintind deapurarea relele noastre; ci varsă mânia Ta asupra rău-credincioșilor Agareni, ceice hulesc numele Tău, și nimicește împărăția lor cea tiranică și o dă pre ea iubitorului de Hristos servului Tău, cu umilință ne rugăm, Atotputernice Doamne, ascultă-ne și degrab Te îndură de noi“.

„Doamne, defăimații Tăi dușmani și urătorii de Hristos Agareni surpă sfintele Tale altare, spurcă bisericile și locuințele numelui Tău și vatămă greu pe servii Tăi, caută deci pentru aceasta din ceruri și vezi și nu desprețul rugile noastre, nici nu ne părăsi până în sfârșit; dar scoală îndată spre ajutorul servilor Tăi, ridică sabia Ta și taie capetele dușmanilor Tăi și curăță pământul servilor Tăi de răutatea lor, cu spirit umilit ne rugăm Dumnezeului nostru celui tare în pu-

tere și strălucit în sfaturi, Dătătorule de tot binele, ascultă-ne degrab și Te îndură de noi“.

Astăzi gândindu-ne la ecteniile aceste nu putem alte decât să preamărim puterea lui Dumnezeu și a credinței noastre.

Concurre.

Conform ordinului Ven. Consistor Nr. 541/65 B. 1909, să escrie concurs pentru parohia *de clasa III Iteu*, din protopopiatul Orășii-mari, cu termen de alege **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1.) Dela 120 familii câte una vică bucate în naturalii sau în bani 2 cor. 50 fil. 2.) Dela 120 familii pentru rescumpărarea plugurilor și zilelor de lucru (de plug circa 40 plugari à 2 cor. și restul de zile de lucru à 40 fil.) circa 120 cor. 3.) Casa parohială cu două chilii, culină, cămară și supraedificate și grădină. 4.) Porțiune canonică de 12 jug. 391 □ cu venit real 240 cor. 5.) Stole: Botez 1 cor., Molitva Ia 40 zile 20 fil., Cununie 6 cor., Liturgie privată 1 cor., Maslu 5 cor., Prohod mic 2 cor., Prohod mare 4 cor., Stare la prohod 20 fil. câte una, Predica și iertăciuni 2 cor. 40 fil., Sfestanie 1 cor., Evangelia lui Lazar 1 cor., Deslegarea cea mare 2 cor. Pomenirea morților în postul cel mare 2 cor. de familie. Pomenirea morților în decursul anului 2 cor., de familie. Darea după pământ o va solvi alesul.

Ajutorul sperativ dela stat după evalueațiunea alesului. Încât statul n'ar concurre cu întregire, alesul preot va primi din fondul preoțesc un ajutor, după împrejurări.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, au să-și înainteze recursurile instruite conform regulamentului și adresate com. parohial din Iteu la oficiul protopopesc din Oradea-mare (Nagyvárad) în timpul indicat, având recurenții a să prezintă în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică cu observarea §-lui 20 din Reg. spre a-și arăta desteritatea în rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala*, protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei *Odvoș*, devenită vacantă prin strămutare, pe baza încuviințării Ven. Cons. diecezan de sub N-rul 646/909 prin aceasta să publice concurs cu termenul de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“.

Parohia e de *cl. I*. deci dela recurenți să cere evalueațiune de cl. I.

Emolumentele încopciate cu acest post sunt: 1.) O sesiune întreagă de pământ arător și fânațiu. 2.) Stolele obicinuite; 3.) Birul preoțesc și anume: dela fiecare umăr de casă o (una) măsură de cucuruz sfârmat, ori 2 cor. 4.) Întregirea dotațiunii dela stat.

Ceice doresc a ocupa acest post să avizează, ca recursurile lor ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate com. parohial din Odvoș să le substearnă oficiului pprezb. din M.-Radna, iar dâșii observând strict dispozițiunile §-lui 20 din Reg. pentru parohii să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din Odvoș spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Din ședința dela 1/14 Februarie 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu*, protoprezbiter.

—□—

2—3

În urma publicării fără rezultat a concursului de până acum, — prin aceasta se publică din nou concurs pentru parohia *de cl. II Bonțești*, cu termen de **30 zile** dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente: 1. Una sesiune pământ extravilan, arător și fânațiu. 2. Casa parohială cu intravilan și edificiile economice 3. Stolele uzitate 4. Întregirea dela stat 601 cor. respective 1401 cor. conform calificațiunii celui ales.

Alesul e obligat a catechiza la școala noastră confesională fără alta remunerațiune.

Se observă că în lipsă de recurenți cu calificațiune de cl. a II se vor admite și cei cu clasificație de cl. III.

Doritorii de a recurge la aceasta parohie, au să-și înainteze recursurile instruite regulamentar și adresate com. par. din Bonțești la oficiul protoprezbiteral în Buteni (Buttyin) în timpul indicat, având a-se prezenta în o duminecă ori sârbătoare în s. biserică, cu stricta observare a §-ului 20 din Reg. spre a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian I. Magier*, protoprezbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți dela școala confesională clasele superioare, din comna *Cherechiu*, devenită vacantă în urma decedării învățătorului Ioan Micoroiu, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare, în organul diecezan.

Emolumentele anuale sunt: 1.) În număr 1000 (una mie) coroane, solvindă în rate treilunare anticipative din cassada cultului; 2.) pentru conferințe 30 coroane; 3.) locuință în natură constătătoare 2 chilii, o culină cămară, precum și toate celelalte supraedificate; 4.) afară de curte grădina de legumi în estensiunea prescrisă de lege; 5.) dela înmormântările unde va fi poftit 80. filleri; 6.) cvincvenalele legale; 7.) Pentru Curatorul și încălzitul salei de învățământ, se va îngriji comuna bisericască.

Dela recurenți se cere evalueațiunea prescrisă și o declarațiune de când reflectează la cvincvenal și la câte cvincvenale îl îndreptățește legea? Alesul va fi obligat a prevedea regulat o strană precum și a instrui alevii săi în cătările rituale fără altă remunerațiune.

Reflectanții cari vor putea documenta capacitatea de a instrui și conduce cor vocal, vor fi preferiți.

Recursurile ajustate cu documentele preserise, adresate comitetului parohial din Cherechiu, se vor înainte Prea On. oficiu protoprezbiteral în (Șiria) Vilagos, având reflectanții a se prezenta în cutareva Dumineca ori sârbătoare sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința extraordinară a comitetului parohial din Cherechiu, ținută la 20 Februarie (5 Martie) 1909.

Teodor Stan,
prez. com. par.

Teodor Laza,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Mihail Lucuța* protoprezbiter.

—□—

2—3

Conform înaltului ordin konzistorial de sub Nr. 389 din 23 Ianuarie v. a. c., pentru întregirea vacantului post de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din *Lăpușnic*, tractul Belinț, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1.) în bani gata 600 coroane; 2.) 18 metri lemne, dintre cari 10 metri pentru învățător și 8 metri pentru sala de învățământ; 3.) 6 coroane pentru scripturistica; 4.) 16 coroane pentru conferențele și adunările Reuniunii învățătoresți; 5.) 1 cor. dela înmormântările la cari e poftit; 6.) locuință liberă cu 2 încăperi, bucătărie și cămară, zidită numai în 1908.

Să observă, că cu începere din 1 Iulie 1910 încolo, salariul se va ridica la 1000 coroane, și să va acoperi din partea comunei bisericești.

Preferiți vor fi cei cari sunt capabili a dirigi corul vocal.

Reflectanții la acest post sunt poftiți a-și trimite concursele lor, instruate conform legilor în vigoare, oficiului pprezv. gr. or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megy) și a să prezentă, în lăuntru terminului concursual, în sf. biserică, într'o Duminică ori sârbătoare, spre a-și arată dexteritatea în cântare și în tipic.

Alesul va prestă serviciile cantorale în sf. biserică și va conduce școala de repetiție, fără altă dotație ori remunerație.

Lăpușnic, în 13/26 Februarie, 1909.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Serb*, protoprezviter. 3-3

Licitațiune minuendă.

În conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan din Arad pe baza planului și proiectelor de spese aprobate cu Nr. 2701 anul 1907 să scrie concursul de licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a sf. biserici gr. or. rom. din com. *Apateu* (pprezv. B.-Ineu) cu prețul de exlamare peste tot în sumă de 37.261 cor. 35 fil.

Licitațiunea se va ținea în *Apateu*, pe ziua de **8/21 Martie** la orele 11 a. m. în localitatea școalei din loc.

Licitanții au să depună cu începerea licitațiunei vadiu 10% din prețul de exlamare adecă: 3726 cor., 10 fileri, în număr sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul, proiectul de spese și condițiunile de licitație se pot vedeă la oficiul parohial din *Apateu*.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de a angajă pe acel intreprinzător dintre reflectanți, în care va avea încredere mai mare.

Licitanții nu au dreptul de a pretinde nici un fel de spese pentru participarea la licitațiune.

Apateu la 9 Febr., (4 Martie) 1909.

Atanasiu Popovicu,
pres. com. par.

—□— 3-3

Aviz!

Avem onoare a Vă aviză, că cu prima Ianuarie 1909, am deschis în Arad, strada Deák Ferencz, Nr. 33, o librărie românească, sub numirea:

„Librăria diecezană“

Intrând în legătură cu cele mai renumite firme din țară și străinătate, librăria noastră este asortată cu tot felul de cărți: bisericești, școlare, pedagogice și

literare; recvizite bisericești și școlare; instrumente muzicale și tot felul de note; recvizite de scris: hârtie, cerneală, cu un cuvânt cu toate ce aparțin unei librării bine asortate.

Aducându-Vă aceasta la cunoștință, ne rugăm de sprijinul D-Voastră binevoitor.

Cu stimă:

Tipografia diecezană.

Inscripții școlare

conform ordinațiunei ministrului de culte și instrucțiune, precum și a forurilor bisericești-școlare, se află spre vânzare la:

Librăria diecezană din Arad.

Prețul 8 coroane.

➔ **Compactor român în Arad** ➔

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de
aceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.